



## A Critical Analysis of the Skills Training System in Agricultural High Schools in Sanandaj County

Shabnam Feizi<sup>1</sup> Farahnaz Rostami<sup>2</sup>

1. Department of Agricultural Extension and Education, Faculty of Agriculture, Razi University, Kermanshah, Iran. E-mail: shabnam\_feizikhazaie@yahoo.com
2. Department of Agricultural Extension and Education, Faculty of Agriculture, Razi University, Kermanshah, Iran. (Corresponding Author). E-mail: f.rostami@razi.ac.ir

### Article Info

### ABSTRACT

**Article type:**

Research Article

**Article history:**

**Received:** 25 Nov 2023

**Received in revised form:**  
26 Nov 2023

**Accepted:** 26 Nov 2023

**Available online:** 26 Nov  
2023

**Keywords:**

Technical & Vocational  
Education;  
SWOT Analysis;  
Strategic Analysis;  
Entrepreneurship  
Development;  
Skills Training.

In the present era, education is crucial for a knowledge-based economy. Education creates human capital. It increases individuals' capabilities, leads to economic productivity, and facilitates the development and adoption of frontier technologies. Many experts believe that the decline in economic growth and failure in international competitions are somehow affected by the educational system's performance. Therefore, reforms in the educational system should move towards greater alignment with the knowledge-based economy. Hence, this research was conducted to investigate the pathology of the skills training system in agricultural high schools in Sanandaj. This research is qualitative research in nature and is a type of case study. The study population includes all students and teachers of agricultural high schools in Sanandaj County, who were selected purposefully using the snowball method. With 24 semi-structured interviews with an average time of 70 minutes, theoretical saturation of the data was achieved. A focus group discussion (7-person group) was used to draw the SWOT matrix and extract strategies. Based on the results of the interviews with the students, the most important indicators of the weaknesses (dissatisfaction with the officials), strengths (quality of teaching by teachers), opportunities (suitable location of the province in the agricultural sector), and threats (cultural problems) were mentioned. According to the teachers, the most important indicators in weaknesses (the process of attracting students), strengths (quality of the management system), opportunities (improving education policies), and threats (cultural problems) were identified as the most important indicators of the SWOT matrix. Finally, strategies were presented to reduce the harms of the educational system in agricultural high schools in Sanandaj.

**Education and Management of Entrepreneurship, 2024, Vol. 2, No. 4, pp 75-94**

**Cite this article:** Feizi, Sh. & Rostami, F. (2024). A Critical Analysis of the Skills Training System in Agricultural High Schools in Sanandaj County. *Education and Management of Entrepreneurship*, 2 (4), 75-94. doi: 10.22126/eme.2023.9772.1051 (in Persian).



© The Author(s).

DOI: <https://doi.org/10.22126/eme.2023.9772.1051>

Publisher: Razi University

**Extended Abstract****Introduction**

According to many researchers and theorists, the decline in economic growth and failure in international competitions are somehow affected by the educational system's performance. Therefore, reforms in the educational system should move towards greater alignment with the knowledge-based economy. This research was conducted to investigate the pathology of the skills training system in agricultural high schools in Sanandaj County from the perspective of students and teachers. Technical and vocational education is of special importance to other fields and education methods. The expansion of technical and vocational education centers is one of the characteristics of the developed world. It should be explained that technical and vocational education, through the training of skilled workers needed by the labor market in different countries, can not only play an important role in the formation of human capital and be responsible for training the workforce needed by different sectors of the economy of these countries but also help to solve the problem of unemployment by creating self-employment opportunities.

**Research Method**

This research is qualitative in terms of approach and is a type of case study conducted with a pathological approach. The study population in this research included all students and teachers of agricultural high schools in Sanandaj. The samples were selected purposefully and using the snowball method. Finally, data saturation was achieved after conducting 18 interviews with students and six interviews with teachers of agricultural high schools in Sanandaj. In-depth individual interviews and observation were used to collect data in the section on identifying strengths, weaknesses, opportunities, and threats. Also, in the section on drawing the SWOT matrix and extracting strategies, a focused group discussion (7-person group) was used. In order to do this, the following steps were taken: 1. Formation of a SWOT analysis session; 2. A brief explanation of the purpose of the session and the steps involved; 3. Selection of strengths, weaknesses, opportunities, and threats from the results of the interviews; 4. Prioritizing internal and external factors; 5. Formation of a SWOT matrix and entering the selected factors into it according to the prioritization; 6. Comparing internal and external factors with each other and determining SO, WO, ST, and WT strategies. The data collected from the interviews were analyzed word-by-word using qualitative content analysis. To do this, after reviewing the text of the interviews and extracting the statements (open codes), the statements were categorized using semantic proximity. Finally, a matrix structure was formed for each thematic category, and the cumulative relative frequency was presented (the sum of the frequencies of the statements forming each thematic category divided by the number of statements forming that thematic category). In this way, it can be determined which category has the highest priority from the perspective of the people studied.

**Results and Discussion**

The results showed that from the student's point of view, dissatisfaction with the officials was the most important weakness; the quality of teaching by the teachers was the most important strength; the suitable location of the Kurdistan province in the agricultural sector was the most important opportunity; and cultural problems were the most important threat to the agricultural high school in Sanandaj. From the teachers' point of view, the weakness in the student recruitment process was the most important; the quality of the management system was the most important strength; improving the education policies was the most important opportunity; and cultural problems were the most important threat to the agricultural high school in Sanandaj.

**Conclusion and Recommendations**

From the perspective of the students studied in this research, the weaknesses of the agricultural high school in Sanandaj County include equipment, the evaluation process, the content of textbooks, and dissatisfaction with the officials. Among these, dissatisfaction with the high school officials was mentioned as the most important weakness of this educational center.

However, the teachers mentioned the students' entrepreneurial characteristics, equipment, teachers' dissatisfaction with the working conditions, and the recruitment process as the weaknesses of this educational center. The weakness of equipment and facilities was one of the issues that both groups of students and teachers mentioned and considered it as one of the issues that have reduced the quality of education in the agricultural high school in Sanandaj and, in some cases, even made it difficult to achieve educational goals.





## مقدمه

با توجه به نقش مهم و انکارناپذیر آموزش و پرورش در آماده‌سازی و توزیع آحاد جامعه در جایگاه مناسب، می‌توان گفت که آموزش و پرورش یکی از ارزشمندترین نهادهایی است که جامعه برای پیشرفت و توسعه در اختیار دارد (صبا و همکاران، ۱۴۰۲). اهمیت این امر تا آنجاست که از دهه ۱۹۵۷ میلادی تاکنون، اعتقاد مسئولان بسیاری از کشورهای توسعه‌یافته بر این است که کاهش رشد اقتصادی و شکست در رقابت‌های بین‌المللی به نحوی متأثر از عملکرد نظام آموزشی است (آدنت و دیویس<sup>۱</sup>، ۲۰۲۰). با وجود آنکه رشد و توسعه اقتصادی کشورها تا حد زیادی با نظام آموزش و پرورش آن‌ها گره خورده است (هانوشک و کیم‌کو<sup>۲</sup>، ۲۰۲۰)، بسیاری از کارفرمایان بر این باورند که دانش‌آموزان به نحو شایسته‌ای برای برآوردن نیازهای اقتصاد امروز که مبتنی بر دانش بوده، آماده نمی‌شوند؛ بنابراین به نظر می‌رسد که انجام اصلاحات در آموزش و پرورش باید به سمت تطابق هرچه بیشتر با اقتصاد نوین و برداشت‌های تحول‌یافته از نیروی انسانی و آموزش و پرورش مورد نیاز برای آنان در حرکت باشد (تیلور و لمان<sup>۳</sup>، ۲۰۱۹).

در این راستا، آموزش فنی و حرفه‌ای در بین سایر انواع آموزش‌ها و روش‌های مختلف آموزشی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است و گسترش مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای از ویژگی‌های جهان پیشرفته به شمار می‌رود (صفا حیدری و خاوری، ۱۳۸۳). در توضیح باید گفت که آموزش‌های فنی و حرفه‌ای از طریق تربیت نیروهای ماهر مورد نیاز بازار کار در کشورهای مختلف نه تنها می‌تواند نقش مهمی در تشکیل سرمایه انسانی ایفا کند و عهده‌دار تربیت نیروی کار مورد نیاز بخش‌های مختلف اقتصاد این کشورها باشد، بلکه از طریق بسترسازی خوداشتغالی، به حل مشکل بیکاری نیز کمک می‌نماید (مقصودی، ۱۳۹۳). آموزش‌های فنی و حرفه‌ای به سبب انعطاف‌پذیری نشأت‌گرفته از ویژگی‌های بازار کار و اوضاع اقتصادی کشور و نیز به دلیل آموزش و ایجاد مهارت‌های لازم در افراد برای توانایی در احراز مشاغل، نقش به‌سزایی در اشتغال دارد.

این آموزش‌ها هم مهارت‌های خاص مورد نیاز صنعت و هم مهارت‌های عمومی بازار کار را فراهم می‌سازد و همچنین برای شاغلانی که به دلیل تغییرات فناوری دچار کاهش کارایی می‌شوند امکان به‌روز شدن و تکمیل مهارت را فراهم می‌کند؛ بنابراین به این نوع آموزش‌ها به‌عنوان ابزاری برای مقابله با بیکاری به‌ویژه بیکاری ساختاری که ناشی از تغییرات در اقتصاد جهانی است، نگریسته می‌شود. در واقع خصیصه این آموزش‌ها، نوعی پرورش «کارآفرینی» است، به این معنی که افراد پس از کسب مهارت و دانش فنی، قادر خواهند بود که فرصت شغلی مناسبی را به دست آورند و یا در نهایت فرصت شغلی ایجاد نمایند (صبا و همکاران، ۱۴۰۲).

اگرچه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای تا حد زیادی می‌توانند در هر یک از بخش‌های کشاورزی، صنعت و خدمات، برای فراگیران اشتغال ایجاد کنند (مقصودی، ۱۳۹۳)، اما با توجه به امکانات بالقوه بخش کشاورزی در ایران و نقش قابل توجهی که در حال حاضر این بخش در تولید ناخالص کشور دارا است (۲۶٪)، این اندیشه از طرف برنامه‌ریزان و سیاست‌گذاران اقتصادی مطرح می‌گردد که ظرفیت تولیدی این بخش نیز می‌تواند از طریق اعمال مدیریت مناسب و با تلفیق صحیح عناصر و عوامل مؤثر در تولید، به بیش از مقدار موجود ارتقاء یابد. تحقق این امر مستلزم وجود و انباشت سرمایه انسانی مناسب یعنی تربیت نیروی انسانی ماهر مورد نیاز بازار کار در این بخش است. ضرورت این امر وقتی بیشتر مشخص می‌شود که آمارها بیانگر آن است که نیروی انسانی

1. Adnet & Davice
2. Hanushk & Kimko
3. Taylor & Lehmann

شاغل در بخش کشاورزی از نظر ویژگی‌های سواد عمومی و دانش علمی و مهارتی تناسب لازم را برای اجرای برنامه‌های توسعه کشاورزی پیشرفته ندارد، به طوری که برابر آمار منتشرشده ۴۷/۹٪ نیروی انسانی شاغل در این بخش بی‌سواد هستند (برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۷۸ به نقل از شریعت‌زاده و همکاران، ۱۳۸۶)؛ بنابراین، در بسیاری از کشورهای جهان از جمله ایران، هنرستان‌های کشاورزی مرکز تربیت نیروی انسانی ماهر به شمار می‌روند (لشگرآرا و همکاران، ۱۳۹۳) و آموزش متوسطه کشاورزی با هدف تأمین نیرو برای پرکردن خلأ بین کارشناسان کشاورزی و کشاورزان برنامه‌ریزی شده است. واضح و مبرهن است که این امر مستلزم ارائه آموزش‌های مؤثر و کارآمد و در یک کلام داشتن کیفیت آموزشی مطلوب در این مراکز است.

آموزش در این مقطع باید به گونه‌ای صورت گیرد که دانش‌آموختگان آن بتوانند بدون گذراندن مقاطع و مدارج بالای تحصیلی به کیفیت مطلوب در عملکرد برسند و با انگیزه و علاقه زیاد به روستاها و محیط کشاورزی بازگردند و به وظایف محوله خود بپردازند (موحد محمدی و همکاران، ۱۳۹۳). با وجود اینکه هدف بنیادی هنرستان‌های کشاورزی تربیت نیروی انسانی ماهر و کارآمد است، شواهد موجود بیانگر برخی ناکامی‌ها است (صالحی و همکاران، ۱۳۹۶). از این رو، چالش‌هایی مانند بیکاری دانش‌آموختگان، ناهمخوانی شغل با تخصص افراد، انتقال نیافتن مناسب دانش‌آموختگان از مدرسه به بازار کار، وجود دانش‌آموختگان ناکارآمد و ناهماهنگی میان مهارت‌های دانش‌آموختگان با نیازهای بازار کار از جمله محدودیت‌های نظام آموزش متوسطه به‌ویژه در بخش کشاورزی در ایران مطرح شده است.

افزون بر این، نگاهی گذرا به پیشینه آموزش در بخش کشاورزی حاکی از آن است که میزان سرمایه‌گذاری و توجه به آن در ابعاد مختلف هیچ‌گاه در شأن آموزش و متناسب با شاخص‌ها و معیارهای اشتغال، منابع موجود، گستردگی این بخش در فراوانی شاغلان و بهره‌برداران و نیازهای کشور نبوده است بنابراین، با توجه به نقش مهم و اثرگذار آموزش در رشد و توسعه بخش کشاورزی (کرمان و سقائیان، ۱۴۰۲)، شناسایی مشکلات و محدودیت‌های موجود در هنرستان‌های کشاورزی نه تنها می‌تواند تا حد زیادی به توسعه بخش کشاورزی کشور کمک کند، بلکه زمینه‌ساز اشتغال بخش وسیعی از جوانان جویای کار و فارغ‌التحصیلان مقاطع متوسطه باشد.

پرواضح است که با شناسایی عوامل و تهدیدهایی که روند صحیح آموزش و اهداف این مراکز آموزشی را تحت تأثیر قرار می‌دهند، می‌توان نسبت به رفع نارسایی‌های موجود و بهبود زمینه‌های آموزشی اهتمام ورزید. در این خصوص، می‌توان با آسیب‌شناسی هنرستان‌های کشاورزی ضمن بررسی مشکلات و ناهنجاری‌های احتمالی که در بلندمدت موجب انحراف واحد آموزشی از اهداف پیش‌بینی شده می‌شود (سعدی و لطیفی، ۱۳۹۱)، شرایط مساعدی را برای بهبود وضعیت موجود این مراکز آموزشی فراهم نمود. در این راستا، پژوهش حاضر با هدف آسیب‌شناسی هنرستان کشاورزی شهرستان سنج، به دنبال آن است که ضمن بررسی نقاط ضعف، قوت، تهدیدها و فرصت‌های موجود در این هنرستان، راهبردهایی را به منظور کاهش کاستی‌های موجود در آن ارائه نماید. پرواضح است که ارائه تصویر روشنی از آسیب‌های آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در هنرستان کشاورزی شهرستان سنج، برنامه‌ریزان، سیاست‌گذاران و مسئولان را در جهت رسیدن به اهداف آموزشی، افزایش بهره‌وری و استانداردهای جهانی مهارت‌آموزی یاری می‌نماید. این امر خود زمینه‌ساز تحولی عظیم در کشور در راستای دستیابی به اقتصاد مقاومتی از طریق تقویت بخش کشاورزی (به‌عنوان یکی از بخش‌های تولیدی) و کاهش بیکاری است.

اگرچه مطالعات انجام شده بیانگر وجود مشکلات متعددی در مقاطع، رشته‌ها و دوره‌های مختلف آموزشی

است، اما به نظر می‌رسد که دانش‌آموزان رشته‌های کشاورزی افزون بر مشکلات سایر دانش‌آموزان با مشکلات ویژه‌تری روبه‌رو هستند (مؤذن و همکاران، ۱۳۹۹) که در ادامه با استناد به نتایج برخی مطالعات که در این زمینه انجام شده است، به برخی از آن‌ها اشاره می‌شود. به‌عنوان مثال، در این راستا موحدی و همکاران (۱۳۹۲) در پژوهشی به آسیب‌شناسی ابعاد آموزشی هنرستان‌های کشاورزی استان‌های همدان و کردستان پرداختند. نتایج مطالعه آنان نشان داد مشکلات پیش‌آمده برای هنرستان‌های کشاورزی استان همدان و کردستان از نظر آموزشی در پنج بعد گوناگون برنامه‌ریزی و محتوای دروس کشاورزی، روش‌های تدریس، وسایل و امکانات، مهارت معلمان کشاورزی و شیوه‌های ارزشیابی قرار می‌گیرد. به بیانی دیگر، مهم‌ترین مشکلات شناسایی‌شده در مطالعه مذکور را می‌توان چنین برشمرد: ۱- کمبود وسایل و قدیمی بودن اقلام موجود؛ ۲- کم‌اهمیت بودن روش‌های ارزشیابی عملی؛ ۳- مشکل پیدا کردن کار برای دانش‌آموختگان؛ ۴- عدم استفاده از روش‌های فعال و فناوری‌های نوین؛ و ۵- برنامه‌ریزی نامناسب دروس کشاورزی. در نهایت موحدی و همکاران (۱۳۹۲) راهکارهایی را به‌منظور رفع مشکلات آموزشی هنرستان‌های مورد مطالعه ارائه نمودند که عبارت‌اند از: تجهیز و نوسازی هنرستان‌ها به وسایل و امکانات جدید، برگزاری مستمر کارگاه‌های آموزشی ضمن خدمت برای معلمان، جدیت و دقت در اجرای ارزشیابی عملی کشاورزی با انجام فعالیت‌ها و تکالیف گوناگون، برنامه‌ریزی در جهت حل مشکلات مربوط به اشتغال هنرجویان.

در مطالعه‌ای دیگر، سعدی و لطیفی (۱۳۹۱) به آسیب‌شناسی آموزش کشاورزی در مراکز کار و دانش و فنی و حرفه‌ای استان همدان پرداختند و به این نتیجه دست یافتند که دسترسی به معلمان و کادر آموزشی علاقه‌مند مهم‌ترین نقطه قوت؛ نبود امکانات سخت‌افزاری و نرم‌افزاری در مزرعه و آزمایشگاه‌ها مهم‌ترین نقطه ضعف؛ وجود روحیه خوداشتغالی و حمایت‌های دولت مهم‌ترین فرصت؛ و عدم دسترسی به امکانات کافی برای شروع یک فعالیت کشاورزی مهم‌ترین تهدید مراکز آموزش کشاورزی مورد مطالعه است. همچنین، یافته‌های مطالعه فوق منجر به ارائه راهبردهایی به‌منظور تقویت مراکز آموزش کشاورزی مورد مطالعه گردید که مهم‌ترین آن‌ها عبارت بودند از: حمایت دولت از دانش‌آموختگان مراکز آموزش کشاورزی از طریق ارائه تسهیلات بلندمدت و کم‌بهره، آموزش کارآفرینی و سامان‌دهی مشاغل جدید با هدف تقویت روحیه کار در دانش‌آموختگان، برگزاری کارگاه‌های آموزشی برای آموزش روش‌های نوین تدریس به آموزشگران، تشویق دانش‌آموختگان به تشکیل تعاونی‌های تولیدی کشاورزی برای استفاده از حداقل امکانات در ایجاد و سامان‌دهی اشتغال و تجهیز مراکز به تکنولوژی‌های آموزشی. اسمیت- هولینز<sup>۱</sup> (۲۰۱۹) در پژوهشی تحت عنوان «موانع ثبت‌نام در دانشکده‌های کشاورزی از دیدگاه دانشجویان» به این نتیجه دست یافت که عدم مشاوره در دبیرستان برای آشنایی دانش‌آموزان با رشته‌های کشاورزی، عدم ارتباط با دانشجویان رشته‌های کشاورزی و به‌طور کلی تبلیغات اندک در خصوص رشته‌های کشاورزی از مهم‌ترین موانع ورود افراد به تحصیل در رشته‌های کشاورزی است.

موحد محمدی و همکاران (۱۳۹۳)، در پژوهشی به بررسی عوامل مؤثر بر کیفیت آموزش‌های متوسطه کشاورزی در مرکز آموزش کشاورزی حاجی‌آباد هرمزگان پرداختند و به این نتیجه دست یافتند که عوامل مؤثر بر کیفیت چنین آموزش‌هایی در چهار حیطة کلی قرار می‌گیرد که عبارت‌اند از: شایستگی‌های آموزشگر، فضا و امکانات آموزشی، شایستگی‌های فراگیر و روش تدریس و مدیریت کلاسی.

حکمت و عمانی (۱۳۹۹)، در بررسی علل ناتوانایی دانش‌آموختگان کشاورزی در ورود به بازار کار یکی از مهم‌ترین شایستگی‌های مورد نیاز دانش‌آموختگان کشاورزی را توان انجام مهارت‌های عملی و انجام پروژه‌های



زراعی و پژوهشی برشمردند. این در حالی است که اسکندری و همکاران (۱۳۹۴) در مطالعه‌ای که کیفیت تدریس و نیازهای آموزشی هنرجویان هنرستان‌های کشاورزی استان فارس را مورد بررسی قرار دادند، به این نتیجه دست یافتند که با وجود آنکه سه حیطة عمومی، فنی و حرفه‌ای از مهم‌ترین حیطة‌های آموزش درس‌های عملی در هنرستان‌های کشاورزی به شمار می‌رود، اما وضعیت کنونی هر یک از حیطة‌های سه‌گانه بالا در حد نامطلوبی بوده و فاصله بسیاری تا دستیابی به کیفیت آموزشی استاندارد در هنرستان‌های کشاورزی مورد ارزیابی وجود دارد.

لشگرآرا و همکاران (۱۳۹۳) نیز در مطالعه‌ای به بررسی چالش‌های به‌کارگیری فناوری اطلاعات و ارتباطات در هنرستان‌های کشاورزی آموزش و پرورش استان تهران پرداختند. نتایج مطالعه آنان نشان داد که با وجود ضرورت به‌کارگیری فناوری اطلاعات و ارتباطات در هنرستان‌های مذکور از دیدگاه هنرجویان و هنرآموزان مورد مطالعه، نبود سخت‌افزار و نرم‌افزار مناسب و نبود آموزش لازم از مهم‌ترین موانع کاربست آن است.

یافته‌های مطالعه نویدی و برزگر (۱۳۹۱) در خصوص ارزشیابی دوره‌های کردانی آموزش فنی و حرفه‌ای بیانگر آن بود که ابهام‌ها و تعارض‌های متعدد در باره فلسفه، اهداف، سیاست‌های کلان، راهبردها و جایگاه قانونی دوره‌های کردانی آموزش فنی و حرفه‌ای، وجود دارد. تفکیک برنامه‌ریزی و اجرای دوره پنج‌ساله به‌صورت یک دوره سه‌ساله و سپس دوره دوساله کردانی، پیوستگی و انسجام عملی برنامه‌های آموزش فنی و حرفه‌ای را با مانع بزرگی مواجه ساخته است. کمیت و کیفیت منابع انسانی، امکانات کالبدی و فضای آموزشی آموزشکده‌ها رضایت‌بخش نیست.

ویژگی‌های شناختی و عاطفی اغلب دانشجویان و فارغ‌التحصیلان با انتظارات رشته تحصیلی آن‌ها هماهنگ نیست. وضعیت اشتغال فارغ‌التحصیلان آموزشکده‌ها مناسب ارزیابی نمی‌شود. بیکاری حدود ۲۸٪ افرادی که به امید اشتغال زودتر و بهتر به آموزشکده‌ها روی آورده‌اند از وجود مسئله‌ای جدی حکایت دارد. در نهایت با مروری بر نتایج مطالعات فوق می‌توان به این نتیجه دست یافت که هنرستان‌های کشاورزی موجود در کشور با مشکلات مختلفی روبه‌رو هستند و نمی‌توان به‌صورت کلی اقدام به برنامه‌ریزی در جهت رفع آن‌ها نمود؛ زیرا در هر منطقه بسته به شرایط موجود، هنرستان‌های کشاورزی با ضعف‌ها، قوت‌ها، تهدیدها و فرصت‌های ویژه و خاصی مواجه هستند که با شناسایی آن‌ها می‌توان نسبت به برنامه‌ریزی راهبردی مناسبی در جهت بهبود و ارتقای آن‌ها اقدام نمود؛ بنابراین، پژوهش حاضر با هدف آسیب‌شناسی هنرستان کشاورزی در شهرستان سنندج انجام شد.

## مواد و روش‌ها

پژوهش حاضر از نظر پارادایم، جزو تحقیقات کیفی و از نوع مطالعات موردی بود که با رویکردی آسیب‌شناسانه انجام شد. همچنین، این مطالعه به لحاظ هدف کاربردی، از لحاظ گردآوری داده‌ها توصیفی (غیر آزمایشی)، از لحاظ میزان نظارت و درجه کنترل متغیرها میدانی و از نظر افق زمانی تک مقطعی بود. جامعه مورد مطالعه در این پژوهش شامل کلیه هنرجویان و هنرآموزان هنرستان کشاورزی شهرستان سنندج بودند. انتخاب نمونه‌های مورد مطالعه به روش هدفمند و گلوله برفی بود، به‌گونه‌ای که در ابتدا محقق به‌صورت ارادی و عمدی کسانی را که جهت مشارکت در پژوهش از تسلط و تجربه کافی برخوردار بودند، انتخاب نمود و در ادامه از آنجا که احتمال می‌رفت افرادی وجود داشته باشند که در خصوص موضوع تحقیق اطلاعات ارزشمندی داشته باشند ولی محقق از وجود آنان مطلع نباشد، هنگام جمع‌آوری داده از مشارکت‌کنندگان درخواست شد چنانچه افراد دیگری را برای شرکت در پژوهش مناسب می‌دانند، معرفی نمایند.

در نهایت، پس از انجام ۱۸ مصاحبه با هنرجویان و ۶ مصاحبه با هنرآموزان هنرستان کشاورزی شهرستان

سندج که به‌طور میانگین مدت زمان هر مصاحبه ۲۰-۱۲۰ دقیقه بود، اشباع داده حاصل گردید. به‌منظور گردآوری اطلاعات در بخش شناسایی نقاط ضعف، قوت، فرصت‌ها و تهدیدها، از مصاحبه‌های عمیق انفرادی به همراه مشاهده (در قالب بازدید از هنرستان کشاورزی شهرستان سنندج) بهره گرفته شد. برای ترسیم ماتریس و استخراج استراتژی‌ها و به بیان دیگر به‌منظور دستیابی به ماتریس SWOT، از بحث‌های گروهی متمرکز<sup>۱</sup> (گرو ۷ نفره) استفاده شد. برای این منظور، مراحل زیر دنبال شد:

- ۱- تشکیل جلسه تجزیه تحلیل SWOT؛
  - ۲- توضیح اجمالی هدف جلسه و مراحل انجام کار؛
  - ۳- انتخاب نقاط قوت و ضعف و فرصت‌ها و تهدیدها از نتایج به‌دست آمده از مصاحبه‌ها؛
  - ۴- اولویت‌بندی عوامل داخلی و خارجی؛
  - ۵- تشکیل ماتریس SWOT و واردکردن عوامل انتخاب شده به آن با توجه به اولویت‌بندی؛
  - ۶- مقایسه عوامل داخلی و خارجی با یکدیگر و تعیین استراتژی‌های SO، WO، ST، WT؛
- SWOT در لغت به معنی قوت‌ها، ضعف‌ها، فرصت‌ها و تهدیدها است و در اصطلاح فرایند شناسایی، بررسی و ارزیابی متغیرهای مؤثر و بالقوه داخلی و محیطی را تجزیه و تحلیل SWOT گویند که به‌صورت زیر تشکیل می‌شود (جدول ۱).

جدول ۱. ساختار ماتریس SWOT

	قوت‌ها	ضعف‌ها
فرصت‌ها	استراتژی‌های S-O	استراتژی‌های W-O
تهدیدها	استراتژی‌های S-T	استراتژی‌های W-T

پس از ثبت و پیاده‌سازی متن مصاحبه‌ها، تجزیه و تحلیل داده‌های جمع‌آوری شده با استفاده از تحلیل محتوای متداول به‌صورت کلمه به کلمه انجام شد. برای این منظور، پس از مرور متن مصاحبه‌ها و استخراج گویه‌ها (کدهای باز) با استفاده از قرابت معنایی اقدام به دسته‌بندی گویه‌ها شد. در نهایت برای هر طبقه موضوعی اقدام به تشکیل ساختار ماتریس و ارائه فراوانی نسبی تجمعی (مجموع فراوانی گویه‌های تشکیل‌دهنده هر طبقه موضوعی تقسیم بر تعداد گویه‌های تشکیل‌دهنده آن طبقه موضوعی) گردید. به این ترتیب می‌توان مشخص نمود که از نگاه افراد مورد مطالعه کدام طبقه از اولویت بالاتری برخوردار بوده است.

در پژوهش‌های کیفی استفاده از مفاهیمی مانند قابلیت اعتبار (اعتبارپذیری<sup>۲</sup>)، قابلیت تأیید (تأییدپذیری<sup>۳</sup>) و قابلیت انتقال (انتقال‌پذیری<sup>۴</sup>) در توصیف جنبه‌های گوناگون قابلیت اطمینان<sup>۵</sup> کاربرد دارد (ایمان و نوشادی، ۱۳۹۰). در پژوهش حاضر قابلیت اعتبار نتایج، با استفاده از تکنیک‌های کنترل اعضا و خودبازبینی پژوهشگر مورد بررسی قرار گرفت. به‌منظور بررسی تأییدپذیری نتایج، کلیه یادداشت‌ها، اسناد و مصاحبه‌های ضبط‌شده پس از تحلیل توسط محقق، مجدداً در اختیار گروه پژوهش قرار گرفت تا تناسب بین داده‌های خام با نتایج حاصل از داده‌ها تأیید شود. به‌منظور بررسی انتقال‌پذیری نتایج، محقق به‌دقت و با ذکر جزئیات به توصیف شرایط انجام تحقیق پرداخته است.

1. Focus Group
2. Credibility
3. Confirmability
4. Transferability
5. Trustworthiness

## یافته‌های پژوهش

شناسایی نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای هنرستان کشاورزی شهرستان سنندج از دیدگاه هنرجویان از میان ۲۵۰ هنرجوی پسر که در هنرستان کشاورزی شهرستان سنندج مشغول به تحصیل بودند، ۱۸ نفر مورد مطالعه قرار گرفتند. در واقع پس از انجام ۱۳ مصاحبه اشباع داده حاصل گردید اما در ادامه به‌منظور اطمینان از رسیدن به اشباع داده، محقق با پنج نفر دیگر نیز اقدام به مصاحبه نمود. افراد مورد مطالعه شامل هر دو گروه سال دوم (۱۱ نفر) و سوم (۷ نفر) و هر دو رشته کار و دانش (۷ نفر) و فنی و حرفه‌ای (۱۱ نفر) بودند.

تحلیل داده‌های حاصل از متن مصاحبه‌ها در نهایت منجر به استخراج ۱۸ نقطه‌ضعف گردید که با توجه به قرابت معنایی در چهار طبقه موضوعی قرار گرفتند (جدول ۲). همان‌گونه که نتایج ارائه شده در جدول (۲)، نیز نشان می‌دهد، از نگاه هنرجویان هنرستان کشاورزی شهرستان سنندج ضعف تجهیزات، ضعف فرایند ارزشیابی، ضعف محتوای کتاب‌های درسی و عدم رضایتمندی از مسئولان از نقاط ضعف آموزش‌های متوسطه کشاورزی به شمار می‌رود که در این میان عدم رضایت از مسئولان هنرستان با توجه به این‌که بالاترین فراوانی نسبی تجمعی را به خود اختصاص داده است، مهم‌ترین ضعف این مرکز آموزشی است. در این خصوص یکی از هنرجویان چنین بیان نمود: «رفتار معاونان با هنرجویان خوب نیست و ما فقط به خاطر ترس از نمره و یا تنبیه نمی‌توانیم اعتراض کنیم».

جدول ۲. نقاط ضعف هنرستان کشاورزی شهرستان سنندج از دیدگاه هنرجویان

ردیف	نقاط ضعف (کدهای باز)	فراوانی	درصد	اولویت	طبقات موضوعی (زیرمحوورها)
۱	کمبود کتاب‌ها و مجلات آموزشی مناسب و به‌روز در کتابخانه	۵	۲۷٪	۶	ضعف تجهیزاتی (فراوانی نسبی تجمعی) $\frac{\sum 67}{7} = 9.7$
۲	کمبود تجهیزات آزمایشگاهی جهت فهم بهتر دروس	۱۴	۷۰٪	۲	
۳	عدم دسترسی به اینترنت و رایانه	۴	۲۲٪	۷	
۴	وضعیت نامناسب خوابگاه‌ها و کمبود امکانات آن‌ها	۹	۵۰٪	۴	
۵	وضعیت نامناسب سلف‌سرویس هنرستان	۸	۴۴٪	۵	
۶	کمبود ادوات و تجهیزات لازم کشاورزی در مزرعه آموزشی	۱۶	۸۸٪	۱	
۷	کمبود امکانات حمل و نقل جهت بازدیدهای علمی	۱۲	۶۶٪	۳	
۱	تأکید و توجه به نتیجه کار (نمره) به‌جای توجه به فرایند کار هم در مدرسه و هم در خانواده	۴	۲۲٪	۴	ضعف فرایند ارزشیابی (فراوانی نسبی تجمعی) $\frac{\sum 39}{5} = 7.8$
۲	توجه به محفوظات به‌جای سنجش توانمندی‌ها و ادراکات	۸	۴۴٪	۳	
۳	استفاده از امتحان به‌عنوان ابزاری برای رعب و وحشت هنرجویان	۱۵	۸۳٪	۱	
۴	عدم توجه به پرورش خلاقیت در هنرجویان در فرایند ارزشیابی	۱	۵٪	۵	
۵	استفاده ابزاری از ارزشیابی برای نیل به افزایش آمار درصد قبولی (برداشت غلط از ارزشیابی مستمر)	۱۱	۶۱٪	۲	
۱	عدم تناسب محتوای کتاب‌های درسی با نیازهای بازار کار	۱۲	۶۶٪	۱	ضعف محتوای کتاب‌های درسی (فراوانی نسبی تجمعی) $\frac{\sum 33}{4} = 8.2$
۲	عدم قابلیت محتوای کتاب‌های درسی در ارتقای مهارت هنرجویان	۵	۲۷٪	۴	
۳	عدم تناسب محتوای کتاب‌های درسی با نیازهای کشاورزی منطقه	۹	۵۰٪	۲	
۴	عدم تناسب محتوای کتاب‌های درسی با دانش روز کشاورزی	۷	۳۸٪	۳	
۱	عدم رضایت هنرجویان از مدیریت هنرستان	۱۳	۷۲٪	۱	عدم رضایتمندی از مسئولان (فراوانی نسبی تجمعی) $\frac{\sum 24}{2} = 12$
۲	عدم رضایت هنرجویان از معاونان و مسئولان دفتری هنرستان	۱۱	۶۱٪	۲	

یافته‌های حاصل از مشاهدات و مصاحبه با هنرجویان هنرستان کشاورزی شهرستان سنندج نشان داد که رضایت از هنرآموزان این مرکز از نقاط قوت این هنرستان است که اغلب افراد مورد مطالعه نیز به آن اذعان نمودند (جدول ۳). به‌عنوان مثال، یکی از هنرجویان مورد مطالعه در این خصوص چنین بیان نمود: «اوایل ترم که وارد هنرستان شدم به رشته خودم علاقه‌ای نداشتم اما زمانی که در چند کلاس شرکت کردم، تدریس جالب معلمان و برخورد خوب آن‌ها باعث شد به این رشته علاقه‌مند شوم».

جدول ۳. نقاط قوت هنرستان کشاورزی شهرستان سنندج از دیدگاه هنرجویان

ردیف	نقاط قوت (کدهای باز)	فراوانی	درصد	اولویت	طبقات موضوعی (زیرمحوورها)
۱	تلاش، جدیت و اشتیاق هنرآموزان جهت یادگیری هنرجویان	۱۱	۶۱٪	۵	رضایت از هنرآموزان (فراوانی نسبی تجمعی) $\frac{\sum 106}{10} = 10.6$
۲	توانایی هنرآموزان در پاسخگویی به سؤالات هنرجویان	۱۳	۷۲٪	۴	
۳	کلام قابل فهم و درک هنرآموزان برای هنرجویان	۱۵	۸۳٪	۲	
۴	برقراری ارتباط دوستانه و محترمانه هنرآموزان با هنرجویان	۱۷	۹۴٪	۱	
۵	تشویق و ایجاد انگیزه در هنرجویان برای یادگیری بیشتر و راه‌اندازی کسب‌وکارهای کشاورزی در آینده	۸	۴۴٪	۷	
۶	گوش دادن هنرآموزان به سخنان و نظرات هنرجویان	۶	۳۳٪	۹	
۷	استفاده هنرآموزان از روش‌های مختلف تدریس	۷	۳۸٪	۸	
۸	تدریس مطالب خارج از کتاب‌های درسی جهت فهم بهتر مطالب درسی توسط هنرآموزان	۵	۲۷٪	۱۰	
۹	علاقه هنرآموزان به تدریس	۱۰	۵۵٪	۶	
۱۰	توانایی هنرآموزان در مشارکت هنرجویان در اداره کلاس	۱۴	۷۷٪	۳	

به‌طور کلی، تحلیل نقاط ضعف و قوت هنرستان کشاورزی شهرستان سنندج از نگاه هنرجویان بیشتر ناظر بر دستورالعمل‌ها، مدیریت‌ها، قوانین و مقررات داخلی سازمان یا محدوده مورد مطالعه است. این در حالی است که تحلیل فرصت‌ها و تهدیدهای هنرستان مورد مطالعه به بررسی شرایط خارج از هنرستان می‌پردازد که به ترتیب تأثیر مثبت و منفی بر عملکرد آن خواهند داشت. به بیانی دیگر، در تحلیل عوامل خارجی (فرصت‌ها و تهدیدها)، بیشتر وقایعی بررسی می‌شود که شکل‌گیری آن‌ها خارج از چارچوب مدیریت اجرایی سازمان یا محدوده مورد مطالعه است و به مسائلی اشاره دارد که منشأ آن‌ها خارج از موضوع و محدوده مورد مطالعه است. در این راستا، هنرجویان مورد مطالعه موقعیت مناسب استان کردستان در بخش کشاورزی را یکی از فرصت‌های ارزشمند پیش روی هنرستان کشاورزی در شهرستان سنندج برشمردند (جدول ۴)؛ به عبارت دیگر، اکثر هنرجویان بر این نکته توافق داشتند که با توجه به وضعیت نامناسب کشاورزی در کشور عراق، فرصت خوبی برای فارغ‌التحصیلان رشته‌های کشاورزی فراهم شده است تا با تولید محصولات مورد نیاز این کشور (نظیر گندم، گیاهان دارویی، پرورش مرغ و گاو و گوسفند) درآمد کافی را کسب نمایند.

جدول ۴. فرصت‌های هنرستان کشاورزی شهرستان سنندج از دیدگاه هنرجویان

ردیف	فرصت‌ها (کدهای باز)	فراوانی	درصد	اولویت	طبقات موضوعی (زیرمحوورها)
۱	مناسب بودن شرایط آب و هوایی استان کردستان برای کشت برخی محصولات پر فروش مانند توت‌فرنگی، سیب‌زمینی و گیاهان دارویی	۸	۴۴٪	۲	موقعیت مناسب استان کردستان در بخش کشاورزی (فراوانی نسبی تجمعی) $\frac{\sum 22}{2} = 11$
۲	نزدیکی استان کردستان به کشور عراق و صادرات محصولات کشاورزی به این کشور	۱۴	۷۷٪	۱	

از نگاه هنرجویان مورد مطالعه، مشکلات فرهنگی تهدیدی است که هنرستان کشاورزی شهرستان سنندج با آن مواجه است (جدول ۵). در این خصوص، یکی از افراد مورد مطالعه چنین بیان نمود: «تو کشور ما کسی برای رشته فنی و حرفه‌ای تره هم خورد نمی‌کنه، همه فکر می‌کنن فقط رشته‌های نظری به درد می‌خورند. من خودم با معدل ۱۸ اومدم هنرستان، اما چه فایده که این ذهنیت غلط سر زبونا افتاده که فقط تنبل‌ها میرن رشته‌های فنی و حرفه‌ای و کار و دانش».

جدول ۵. تهدیدهای هنرستان کشاورزی شهرستان سنندج از دیدگاه هنرجویان

ردیف	تهدیدها (کدهای باز)	فراوانی	درصد	اولویت	طبقات موضوعی (زیرمحوورها)
۱	عدم اعتماد خانواده‌ها به آموخته‌های فرزندان‌شان در این مراکز	۱۲	۶۶٪	۱	مشکلات فرهنگی (فراوانی نسبی تجمعی) $\frac{\sum 37}{4} = 9.25$
۲	عدم اعتماد کارفرمایان به فارغ‌التحصیلان هنرستان‌ها	۹	۵۰٪	۳	
۳	عدم اعتماد دولت به فارغ‌التحصیلان هنرستان‌ها جهت حمایت‌های مالی و قانونی	۵	۲۷٪	۴	
۴	عدم اعتماد جامعه به توانایی‌های فارغ‌التحصیلان مقاطع متوسطه (نه دانشگاه‌ها) برای احراز مشاغل	۱۱	۶۱٪	۲	

در نهایت، با در نظر گرفتن مهم‌ترین نقاط ضعف، قوت، فرصت‌ها و تهدیدهای هنرستان کشاورزی شهرستان سنندج از نگاه هنرجویان، اقدام به تشکیل ماتریس SWOT و ارائه راهبردهایی به‌منظور کاهش ضعف‌ها و تهدیدها و بهره‌گیری از فرصت‌ها و نقاط قوت مرکز آموزشی مورد مطالعه گردید (جدول ۶).

جدول ۶. راهبردهای بهبود وضعیت آموزش کشاورزی در هنرستان کشاورزی شهرستان سنندج از نگاه هنرجویان

نوع استراتژی	استراتژی
استراتژی تهاجمی (SO)	۱- برگزاری کلاس‌های ضمن خدمت برای هنرآموزان جهت تقویت روحیه کارآفرینی و خوداشتغالی در هنرجویان به‌عنوان تأثیرگذارترین قشر در جامعه کوچک هنرستان ۲- تشکیل جلسات طوفان فکری در کلاس توسط هنرآموزان و بحث در باره فرصت‌های شغلی منطقه
استراتژی محافظه‌کارانه (WO)	۱- تعریف رشته‌ها و تنظیم محتوی دروس بر اساس نیازسنجی در منطقه و در نظر گرفتن شرایط آب و هوایی و تقاضای بیشتر بعضی از محصولات کشاورزی در استان
استراتژی رقابتی (ST)	۱- برگزاری جلسات مشترک هنرآموزان با والدین هنرجویان و معرفی رشته‌ها و اهمیت آن‌ها ۲- تأکید بیشتر هنرآموزان بر مهارت اندوزی و آموزش بیشتر هنرجویان جهت راه‌اندازی و اداره کسب‌وکار مناسب
استراتژی تدافعی (WT)	۱- اصلاح سیستم ارزشیابی و تغییر از سنجش محفوظات به سنجش مهارت ۲- ارتباط بیشتر هنرجویان با محیط‌های شغلی از طریق توجه بیشتر به دوره کارورزی جهت جلب اعتماد کارفرمایان نسبت به توانایی‌های هنرجویان

شناسایی نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای هنرستان کشاورزی شهرستان سنندج از دیدگاه هنرآموزان از میان ۲۴ هنرآموزی که در هنرستان کشاورزی شهرستان سنندج تدریس می‌کردند، شش نفر از آنان با استفاده از نمونه‌گیری هدفمند مورد مطالعه قرار گرفتند. هنرآموزان مورد مطالعه از نظر سنی در دامنه ۳۰ تا ۴۵ سال و از نظر سابقه کاری در دامنه ۳ تا ۱۰ سال قرار داشتند. در میان آنان یک نفر دارای سطح تحصیلات کارشناسی ارشد و مابقی کارشناسی بودند.

همان‌گونه که پیش‌تر نیز اشاره شد، فرایند شناسایی نقاط ضعف و قوت یک مرکز آموزشی به‌واکای وضعیت داخلی آن مرکز پرداخته و وضعیت بیرونی در قالب فرصت‌ها و تهدیدها مورد تحلیل قرار می‌گیرد. در این راستا و به‌منظور تحلیل شرایط داخلی هنرستان کشاورزی شهرستان سنندج از نگاه هنرآموزان به بررسی نقاط ضعف و قوت مرکز مذکور پرداخته شد. هنرآموزان مورد مطالعه در فرایند آسیب‌شناسی هنرستان کشاورزی شهرستان

سنندج به ۲۰ نقطه ضعف در مرکز آموزشی مورد نظر اشاره نمودند که با توجه به قرابت معنایی در چهار طبقه موضوعی قرار گرفتند (جدول ۷).

همان‌گونه که نتایج ارائه شده در جدول (۷) نیز نشان می‌دهد، از نگاه هنرآموزان هنرستان کشاورزی شهرستان سنندج ضعف ویژگی‌های کارآفرینانه در هنجویان، ضعف تجهیزات، عدم رضایتمندی هنرآموزان از شرایط کار و ضعف در فرایند جذب از نقاط ضعف مرکز آموزشی مورد مطالعه به شمار می‌رود. با توجه به میزان فراوانی نسبی جمعی می‌توان گفت که از نظر هنرآموزان، ضعف در فرایند جذب مهم‌ترین نقطه ضعف هنرستان کشاورزی شهرستان سنندج است. در این خصوص یکی از هنرآموزان چنین بیان نمود: «اکثر هنجویانی که به این هنرستان آمده‌اند از لحاظ درسی ضعیف هستند، بعضی از آن‌ها هیچ سابقه‌ای در زمینه کار کشاورزی ندارند و علاقه‌ای هم به دروس نشان نمی‌دهند. ای کاش زمان ثبت‌نام بچه‌ها به این مسائل توجه می‌شد و کسانی انتخاب می‌شدند که واقعاً برای تحصیل در این رشته مناسب باشند».

جدول ۷. نقاط ضعف هنرستان کشاورزی شهرستان سنندج از دیدگاه هنرآموزان

طبقات موضوعی (زیرمجموعه‌ها)	اولویت	درصد	فراوانی	نقاط ضعف (کدهای باز)	ردیف
ضعف ویژگی‌های کارآفرینانه در هنجویان (فراوانی نسبی جمعی) $\frac{\sum 28}{8} = 3.5$	۴	۵۰٪	۳	عدم وجود دانش و مهارت جهت تشخیص فرصت‌های شغلی در زمینه کشاورزی	۱
	۳	۶۶٪	۴	عدم انگیزه هنجویان در راه‌اندازی کسب‌وکارهای کشاورزی	۲
	۵	۳۳٪	۲	تمایل به استخدام در مشاغل دولتی	۳
	۲	۸۳٪	۵	پایین بودن سطح علمی هنجویان	۴
	۱	۱۰۰٪	۶	عدم وجود روحیه کار گروهی در میان هنجویان	۵
	۳	۶۶٪	۴	عدم وجود روحیه خلاقیت و نوآوری در هنجویان	۶
	۶	۱۶٪	۱	پایین بودن قدرت ریسک‌پذیری در هنجویان	۷
	۴	۵۰٪	۳	علاقه اندک هنجویان برای ورود به مشاغل کشاورزی	۸
ضعف تجهیزات (فراوانی نسبی جمعی) $\frac{\sum 17}{4} = 4.2$	۲	۸۳٪	۵	کمبود تجهیزات آزمایشگاهی	۱
	۱	۱۰۰٪	۶	کمبود ادوات و ابزارآلات کشاورزی در مزرعه	۲
	۴	۳۳٪	۲	لغو بازدیدهای علمی به‌خاطر مشکلات حمل و نقل	۳
	۳	۶۶٪	۴	عدم دسترسی به اینترنت و رایانه	۴
عدم رضایتمندی هنرآموزان از شرایط کار (فراوانی نسبی جمعی) $\frac{\sum 12}{4} = 3$	۱	۸۳٪	۵	حقوق و مزایای کم تدریس در هنرستان	۱
	۲	۶۶٪	۴	پایین بودن میزان استقلال هنرآموزان در پیاده‌سازی شیوه‌های تدریس و اداره کلاس	۲
	۴	۱۶٪	۱	عدم وجود شرایط پیشرفت در کار مثل ترفیع یا افزایش حقوق	۳
	۳	۳۳٪	۲	پایین بودن امنیت شغلی	۴
ضعف در فرایند جذب (فراوانی نسبی جمعی) $\frac{\sum 18}{4} = 4.5$	۴	۵۰٪	۳	جذب دانش‌آموزانی با پایه علمی ضعیف	۱
	۲	۸۳٪	۵	عدم بررسی انگیزه و داشتن پیشینه کار کشاورزی هنرآموزان در هنگام جذب	۲
	۱	۱۰۰٪	۶	توجه به کمیت دانش‌آموزان جهت ارائه آمارها	۳
	۳	۶۶٪	۴	عدم مشاوره صحیح در هنگام انتخاب رشته و ثبت‌نام	۴

یافته‌های حاصل از مشاهدات و مصاحبه با هنرآموزان هنرستان کشاورزی شهرستان سنندج نشان داد کیفیت سیستم مدیریتی از نقاط قوت این هنرستان است که اغلب افراد مورد مطالعه نیز به آن اشاره نمودند (جدول ۸). به‌عنوان مثال، یکی از هنرآموزان مورد مطالعه در این خصوص چنین بیان نمود: «مدیر و معاونان هنرستان واقعاً با

دلسوزی کار می‌کنن، به همه امور توجه دارن، به نظر هنرآموزان احترام می‌گذارن و با والدین هنرجویان هم ارتباط خوبی دارن».

جدول ۸. نقاط قوت هنرستان کشاورزی شهرستان سنندج از دیدگاه هنرآموزان

ردیف	نقاط قوت (کدهای باز)	فراوانی	درصد	اولویت	طبقات موضوعی (زیرمحوورها)
۱	نظارت مداوم و مستمر مدیریت بر کیفیت برگزاری کلاس‌ها	۵	۸۳٪	۲	کیفیت سیستم مدیریتی (فراوانی نسبی تجمعی) $\frac{\sum 25}{5} = 5$
۲	برنامه‌ریزی دقیق و منظم آموزشی (زمان‌بندی کلاس‌ها، امتحانات و...)	۶	۱۰۰٪	۱	
۳	تلاش مستمر مدیر هنرستان جهت جذب بودجه و امکانات	۳	۵۰٪	۳	
۴	برگزاری جلسات مستمر با اولیاء هنرجویان جهت رفع مشکلات درسی	۵	۸۳٪	۲	
۵	برگزاری جلسات توسط مدیر هنرستان با معاونان و هنرآموزان جهت اجرای تصمیمات	۶	۱۰۰٪	۱	

هنرآموزان مورد مطالعه بهبود سیاست‌های آموزش و پرورش را در سال‌های اخیر در خصوص هنرستان‌ها، یکی از فرصت‌های ارزشمند پیش روی هنرستان کشاورزی شهرستان سنندج برشمردند (جدول ۹)؛ به عبارت دیگر، اکثر هنرآموزان بر این نکته توافق داشتند که آموزش و پرورش در سال‌های اخیر توجه ویژه‌ای به هنرستان‌ها داشته و با تغییر سیاست‌های خود در جهت بهبود آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کار و دانش اقداماتی را انجام داده است. در این راستا، یکی از هنرآموزان مورد مطالعه چنین بیان نمود: «اگر به پژوهشگرده تعلیم و تربیت مراجعه کنید و پژوهش‌های چند سال اخیر را مطالعه کنید متوجه اهمیت آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کار و دانش می‌شوید».

جدول ۹. فرصت‌های هنرستان کشاورزی شهرستان سنندج از دیدگاه هنرآموزان

ردیف	فرصت‌ها (کدهای باز)	فراوانی	درصد	اولویت	طبقات موضوعی (زیرمحوورها)
۱	افزایش مطالعات پژوهشگرده تعلیم و تربیت جهت بهبود کیفیت آموزش در هنرستان‌ها و تلاش در جهت به‌کارگیری آن‌ها	۳	۵۰٪	۳	بهبود سیاست‌های آموزش و پرورش در خصوص هنرستان‌ها (فراوانی نسبی تجمعی) $\frac{\sum 19}{5} = 3.8$
۲	برگزاری جلسات آموزش و پرورش با خیرین جهت کمک‌های مالی	۴	۶۶٪	۲	
۳	برگزاری جلسات کارشناسان فنی و حرفه‌ای استان با مدیران آموزشگاه‌های خصوصی جهت واگذاری بخشی از آموزش‌ها به هنرستان‌ها	۲	۳۳٪	۴	
۴	برگزاری جلسات هم‌اندیشی مسئولان و برنامه‌ریزان آموزش و پرورش با مدرسان و صاحب‌نظران دانشگاه‌ها	۵	۸۳٪	۱	
۵	توجه ویژه مسئولان و برنامه‌ریزان فنی و حرفه‌ای در آموزش و پرورش در خصوص تقویت روحیه کارآفرینی در هنرجویان و ارتباط آن‌ها با کارآفرینان برتر استان	۵	۸۳٪	۱	

مطابق با دیدگاه هنرجویان، هنرآموزان مورد مطالعه نیز بر این باورند که مشکلات فرهنگی تهدیدی است که هنرستان کشاورزی شهرستان سنندج با آن مواجه است (جدول ۱۰). در این خصوص، یکی از هنرآموزان مورد مطالعه چنین بیان نمود: «اکثر مردم فکر می‌کنن بچه‌های تنبل باید هنرستان برن و زنگ‌ها باید رشته‌های نظری بخونن. مردم شناخت کمی در باره این رشته‌ها دارن. خانواده بچه‌ها هم فکر می‌کنن فرزندشون حتماً باید بره دانشگاه و مدرک تحصیلی بالاتری بگیره. در حالی که فلسفه این آموزش‌ها تربیت افراد ماهر برای پر کردن سطح

پایین هرم اشتغال هست».

جدول ۱۰. تهدیدهای هنرستان کشاورزی شهرستان سنندج از دیدگاه هنرآموزان

ردیف	تهدیدها (کدهای باز)	فراوانی	درصد	اولویت	طبقات موضوعی (زیرمحوورها)
۱	عدم گرایش دانش‌آموزان به رشته‌های فنی و حرفه‌ای و کار و دانش به دلیل جایگاه نامناسب این رشته‌ها در جامعه	۴	۶۶٪	۲	مشکلات فرهنگی (فراوانی نسبی)
۲	جو مدرک‌گرایی در جامعه	۶	۱۰۰٪	۱	تجمعی
۳	اطلاع‌رسانی و تبلیغ ضعیف آموزش و پرورش در مورد رشته‌های کشاورزی و تأثیر آن‌ها در جامعه	۳	۵۰٪	۳	$\frac{\sum 13}{3} = 4.3$

واضح و مبرهن است که با نگاه تک‌بعدی و یک‌سویه نمی‌توان به‌درستی نسبت به آسیب‌شناسی هنرستان کشاورزی شهرستان سنندج اقدام نمود. برای این منظور، افزون بر دیدگاه هنرجویان نظرات و دیدگاه‌های هنرآموزان نیز در خصوص نقاط ضعف، قوت، فرصت‌ها و تهدیدهای مرکز آموزشی مورد نظر مورد واکاوی قرار گرفت. در نهایت نیز بر مبنای مهم‌ترین نقاط ضعف، قوت، فرصت‌ها و تهدیدهای هنرستان کشاورزی شهرستان سنندج از نگاه هنرآموزان، راهبردهایی به‌منظور کاهش ضعف‌ها و تهدیدها و بهره‌گیری از فرصت‌ها و نقاط قوت مرکز آموزشی مورد مطالعه ارائه شد (جدول ۱۱). امید است راهبردهای شناسایی شده از دیدگاه هر دو گروه به‌عنوان نزدیک‌ترین افراد درگیر در فعالیت هنرستان کشاورزی شهرستان سنندج منجر به بهبود وضعیت آموزش در این مرکز گردد.

جدول ۱۱. راهبردهای بهبود وضعیت آموزش کشاورزی در هنرستان کشاورزی شهرستان سنندج از نگاه هنرآموزان

نوع استراتژی	استراتژی
استراتژی تهاجمی (SO)	۱- برگزاری جلسات مستمر با خیرین جهت جذب بودجه به‌منظور ارتقاء امکانات هنرستان ۱- دعوت از کارآفرینان برتر استان جهت مشاوره و راهنمایی هنرجویان و ایجاد انگیزه در آنان به‌منظور ایجاد کسب‌وکار در آینده
استراتژی محافظه‌کارانه (WO)	۲- همکاری با بخش خصوصی و استفاده از امکانات و تجهیزات آزمایشگاهی مؤسسات با هزینه کمتر و به‌منظور بهبود مهارت‌اندوزی هنرجویان
استراتژی رقابتی (ST)	۳- برگزاری جلسات با مدرسان و صاحب‌نظران دانشگاهی به‌منظور بررسی مشکلات مشاوره انتخاب رشته در دبیرستان و فرایند جذب و پذیرش دانش‌آموزان و ارائه راه حل برای حل این مسئله
استراتژی تدافعی (WT)	۱- برگزاری جلسات مستمر با اولیاء هنرجویان جهت کمک به توجیه هنرجویان و ایجاد علاقه در آنان ۱- تبلیغات و بازاریابی آموزش و پرورش جهت بیان اهمیت رشته‌های کشاورزی و معرفی به جامعه که موجب افزایش انگیزه هنرجویان در ایجاد کسب‌وکار می‌شود.

## بحث و نتیجه‌گیری

از نگاه هنرجویان مورد مطالعه در پژوهش حاضر، ضعف تجهیزات، ضعف فرایند ارزشیابی، ضعف محتوای کتاب‌های درسی و عدم رضایتمندی از مسئولان، نقاط ضعف هنرستان کشاورزی شهرستان سنندج بودند که در این میان از عدم رضایت از مسئولان هنرستان به‌عنوان مهم‌ترین ضعف این مرکز آموزشی یاد شد. این در حالی است که هنرآموزان ضعف ویژگی‌های کارآفرینانه در هنرجویان، ضعف تجهیزات، عدم رضایتمندی هنرآموزان از شرایط کار و ضعف در فرایند جذب را به‌عنوان نقاط ضعف این مرکز آموزشی عنوان نمودند. ضعف تجهیزات و امکانات یکی از مواردی بود که هر دو گروه هنرجویان و هنرآموزان به آن اشاره نمودند و آن را یکی از مسائلی برشمردند که کیفیت آموزش در هنرستان کشاورزی شهرستان سنندج را کاهش داده و حتی در برخی موارد دستیابی به اهداف آموزشی



را با مشکلاتی مواجه نموده بود. مطابق با یافته‌های این پژوهش، بسیاری از محققان نیز در نتایج مطالعات خویش به این مورد اشاره نموده‌اند (موحد محمدی و همکاران، ۱۳۹۳؛ لشگرآرا و همکاران، ۱۳۹۳؛ موحدی و همکاران، ۱۳۹۲؛ نویدی و برزگر، ۱۳۹۱؛ سعدی و لطیفی، ۱۳۹۱).

هم‌راستا با نتایج این پژوهش، موحدی و همکاران (۱۳۹۲) در مطالعات خود به ضعف در شیوه‌های ارزشیابی و محتوای دروس کشاورزی و حکمت و عمانی (۱۳۹۹) به ضعف شایستگی‌های دانش‌آموختگان کشاورزی اشاره نموده‌اند. در خصوص نقاط قوت هنرستان کشاورزی شهرستان سنندج، هنرجویان به «رضایت از هنرآموزان» و هنرآموزان به «کیفیت سیستم مدیریتی» اشاره نمودند. در این راستا، سعدی و لطیفی (۱۳۹۱) نیز دسترسی به معلمان و کادر آموزشی علاقه‌مند را مهم‌ترین نقطه قوت مراکز کار و دانش و فنی و حرفه‌ای استان همدان عنوان نمودند.

موحد محمدی و همکاران (۱۳۹۳) نیز در نتایج مطالعات خود که هم‌راستا با پژوهش حاضر است، شایستگی‌های آموزشگر و مدیریت کلاسی را از عوامل مؤثر بر کیفیت آموزش‌های متوسطه کشاورزی برشمردند. یافته‌های پژوهش نشان داد که از نگاه هنرجویان موقعیت مناسب استان کردستان در بخش کشاورزی، فرصت‌های زیادی را پیش روی هنرستان کشاورزی شهرستان سنندج قرار داده است که چنانچه مورد توجه مسئولان قرار گیرد، می‌تواند سرآغاز تحولی عظیم در بخش آموزش‌های کشاورزی و اشتغال‌زایی باشد. در واقع، نزدیکی استان کردستان به کشور عراق و وضعیت نامناسب کشاورزی در این کشور موقعیت منحصربه‌فردی را برای صدور محصولات کشاورزی از استان کردستان به کشور عراق فراهم نموده است. همچنین، هنرآموزان مورد مطالعه بهبود سیاست‌های آموزش و پرورش را در سال‌های اخیر در خصوص هنرستان‌ها، یکی از فرصت‌های ارزشمند پیش روی هنرستان کشاورزی در شهرستان سنندج برشمردند.

شاید بتوان گفت که عدم موفقیت آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در سال‌های اخیر (نویدی و برزگر، ۱۳۹۱)، سیاست‌گذاران و مدیران را بر آن داشته که نسبت به سیاست‌های موجود تجدید نظر نموده تا بتوانند چنین آموزش‌هایی را با توجه به مزیت‌های زیادی که دارند، به جایگاه شایسته و واقعی خود برسانند. نکته جالب توجه و تأمل‌برانگیز آنکه هر دو گروه هنرجویان و هنرآموزان، مشکلات فرهنگی را تهدید جدی برای هنرستان کشاورزی شهرستان سنندج دانستند که خود نیازمند اهتمام ویژه مسئولان آموزش متوسطه کشاورزی است. در واقع، جو حاکم بر جامعه به گونه‌ای است که این باور را در اغلب افراد به وجود آورده است که دانش‌آموزانی که از قابلیت‌ها و توانایی‌های پایین‌تری برخوردارند، جذب رشته‌های فنی و حرفه‌ای و کار و دانش می‌شوند و دانش‌آموزان با استعداد بالاتر جذب سایر رشته‌های تحصیلی می‌شوند.

مطابق با یافته‌های این بخش، اسمیت-هولینز (۲۰۰۹) نیز عدم مشاوره در دبیرستان برای آشنایی دانش‌آموزان با رشته‌های کشاورزی و تبلیغات اندک در خصوص این رشته‌ها را یکی از موانع ثبت‌نام در رشته‌های کشاورزی دانست. پرواضح است که تغییر این دیدگاه در عرصه جامعه می‌تواند تا حدود زیادی از مشکلات و آسیب‌های هنرستان‌های کشاورزی بکاهد و شرایط را برای رسیدن به جایگاه مناسب این مراکز و رشته‌های آموزشی فراهم نماید. در نهایت راهبردهای ارائه شده از سوی هنرآموزان و هنرجویان به‌عنوان پیشنهادهایی در جهت کاهش آسیب‌های هنرستان کشاورزی شهرستان سنندج ارائه می‌شود:

- برگزاری دوره‌های آموزش ضمن خدمت برای هنرآموزان جهت تقویت روحیه کارآفرینی و خوداشتغالی در هنرجویان به‌عنوان تأثیرگذارترین قشر در جامعه کوچک هنرستان؛

- تشکیل جلسات طوفان فکری در کلاس توسط هنرآموزان و بحث درباره فرصت‌های شغلی منطقه؛
- تعریف رشته‌ها و تنظیم محتوی دروس بر اساس نیازسنجی در منطقه و در نظر گرفتن شرایط آب و هوایی استان؛
- برگزاری جلسات مشترک هنرآموزان با والدین هنرجویان و معرفی رشته‌ها و اهمیت آن‌ها؛
- تأکید بیشتر هنرآموزان بر مهارت اندوزی و آموزش بیشتر هنرجویان جهت راه‌اندازی و اداره کسب‌وکار مناسب؛
- اصلاح سیستم ارزشیابی و تغییر از سنجش محفوظات به سنجش مهارت؛
- ارتباط بیشتر هنرجویان با محیط‌های شغلی از طریق توجه بیشتر به دوره کارورزی جهت جلب اعتماد کارفرمایان نسبت به توانایی‌های هنرجویان؛
- برگزاری جلسات مستمر با خیرین جهت جذب بودجه به‌منظور ارتقاء امکانات هنرستان؛
- دعوت از کارآفرینان برتر استان جهت مشاوره و راهنمایی هنرجویان و ایجاد انگیزه در آنان به‌منظور ایجاد کسب‌وکار در آینده؛
- همکاری با بخش خصوصی و استفاده از امکانات و تجهیزات آزمایشگاهی مؤسسات با هزینه کمتر، به‌منظور بهبود مهارت‌اندوزی هنرجویان؛
- برگزاری جلسات با مدرسان و صاحب‌نظران دانشگاهی به‌منظور بررسی مشکلات مشاوره انتخاب رشته در دبیرستان و فرایند جذب و پذیرش دانش‌آموزان و ارائه راه حل برای حل این مسئله؛
- برگزاری جلسات مستمر با اولیاء هنرجویان جهت کمک به توجیه هنرجویان و ایجاد علاقه در آنان؛
- تبلیغات و بازاریابی آموزش و پرورش جهت بیان اهمیت رشته‌های کشاورزی و معرفی به جامعه که موجب افزایش انگیزه هنرجویان در ایجاد کسب‌وکار می‌شود.

## منابع

- اسکندری، آذر؛ شریف زاده، مریم؛ زارع، ابودر (۱۳۹۴). کیفیت تدریس و نیازهای آموزشی هنرجویان هنرستان‌های کشاورزی استان فارس. *پژوهش مدیریت آموزش کشاورزی*، ۷ (۳۵)، ۱۰۶-۹۴. doi: 10.22092/jaeer.2016.106345
- ایمان، محمدتقی؛ نوشادی، محمودرضا (۱۳۹۰). تحلیل محتوای کیفی. *پژوهش*، ۳ (۲)، ۴۴-۱۵.
- حکمت، مسعود؛ عمانی، احمدرضا (۱۳۹۹). بررسی تطبیقی سیاست‌های اعمال شده در جهت کاهش بیکاری در بین دانش‌آموختگان بخش کشاورزی و ارائه راهکارهای عملیاتی. *مجموعه خلاصه مقالات همایش ملی اشتغال دانش‌آموختگان بخش کشاورزی و منابع طبیعی*، تهران، دانشگاه تربیت مدرس، ناشر: سازمان بسیج مهندسين.
- سعدی، حشمت‌اله؛ لطیفی، سمیه (۱۳۹۱). آسیب‌شناسی مراکز آموزش کشاورزی استان همدان. *تحقیقات اقتصاد و توسعه کشاورزی ایران*، ۴۲ (۴)، ۶۷۹-۶۶۹. doi: 10.22059/ijaedr.2012.28596
- شریعت‌زاده، مهدی؛ چیذری، محمد؛ نوروزی، امید (۱۳۸۶). بررسی و مقایسه نظرات خبرگان، مجریان و فارغ‌التحصیلان نظام آموزش متوسطه کشاورزی پیرامون توقعات بازار کار به‌منظور ارتقاء بهره‌وری فارغ‌التحصیلان در ایران. *علوم کشاورزی*، ۱۳ (۱)، ۷۲-۵۵.
- صالحی، کیوان؛ زین‌آبادی، حسن‌رضا؛ کیامنش، علیرضا (۱۳۹۶). نگاهی تحلیلی بر عملکرد هنرستان‌های کاردانش، موردی از ارزشیابی کیفیت بروندهای هنرستان‌های کاردانش منطقه دو شهر تهران. *نوآوری‌های آموزشی*، ۵ (۱۶)، ۱۶۳-۱۱۹.
- صبا، علی اصغر؛ نادری، نادر؛ رضایی، بیژن؛ محمدی‌فر، یوسف (۱۴۰۲). ارائه مدلی پارادایمیک برای توسعه آموزش کارآفرینی در دانشگاه‌های نسل سوم؛ کاربست نظریه بنیانی. *آموزش و مدیریت کارآفرینی*، ۲ (۱)، ۷۴-۵۹. doi: 10.22126/eme.2023. 9222.1031
- صفار حیدری، حجت؛ خاوری، سید عبدالله (۱۳۸۳). بررسی وضعیت اشتغال کارآموزان در رشته‌های مربوط به بخش صنعت در برنامه سوم توسعه: استان مازندران. *پژوهشنامه علوم انسانی و اجتماعی*، ۴ (۱۳)، ۸۵-۶۷.
- کرمان، فرانک؛ سقائیان، سید حسین (۱۴۰۲). تحلیل موانع فراروی کارآفرینی زنان روستایی استان کرمانشاه؛ کاربرد نظریه بنیانی.

- آموزش و مدیریت کارآفرینی، ۲ (۲)، ۴۳-۵۸. doi: 10.22126/eme.2023.9304.1036
- لشگرآرا، فرهاد؛ جمعگی، مهدی؛ میردامادی، سید مهدی (۱۳۹۳). مقایسه دیدگاه هنرآموزان و هنرجویان هنرستان‌های کشاورزی آموزش و پرورش استان تهران نسبت به ضرورت‌ها و چالش‌های به‌کارگیری فناوری اطلاعات و ارتباطات. پژوهش مدیریت آموزش کشاورزی، ۶ (۳۱)، ۳۷-۴۵. doi: 10.22092/jaeear.2015.101381
- مقصودی، فرشته (۱۳۹۳). نقش آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در اقتصاد کشور و توسعه کسب‌وکار. ماهنامه اجتماعی، اقتصادی، علمی و فرهنگی کار و جامعه، ۱۱ (۱۷۳)، ۴۰-۴۷.
- موحد محمدی، حمید؛ علیرضایی، مینا؛ شعبانعلی فمی، حسین؛ پورآتشی، مهدی (۱۳۹۳). بررسی عوامل مؤثر بر کیفیت آموزش‌های متوسطه کشاورزی، مطالعه موردی: مرکز آموزش کشاورزی حاجی‌آباد هرمزگان. تحقیقات اقتصاد و توسعه کشاورزی ایران، ۴۵ (۱)، ۱۰۵-۱۱۴. doi: 10.22059/ijaedr.2014.51583
- موحدی، رضا؛ سلیمی‌نژادیان، علیرضا؛ سعدی، حشمت‌اله؛ یعقوبی فرانی، احمد (۱۳۹۲). آسیب‌شناسی ابعاد آموزشی هنرستان‌های کشاورزی استان‌های همدان و کردستان. رهیافتی نو در مدیریت آموزشی، ۴ (۱۶)، ۴۵-۶۶.
- مؤذن، زینب؛ موحد محمدی، حمید؛ رضوانفر، احمد؛ پورآتشی، مهتاب (۱۳۹۲). بررسی عملکرد شغلی مدیران هنرستان‌های کشاورزی استان تهران از دیدگاه آموزشگران. تحقیقات اقتصاد و توسعه کشاورزی ایران، ۴۴ (۲)، ۲۱۱-۲۲۰. doi: 10.22059/ijaedr. 2013.36719
- نویدی، احمد؛ برزگر، محمود (۱۳۹۱). ارزشیابی دوره‌های کردانی آموزش فنی و حرفه‌ای. فصلنامه نوآوری‌های آموزشی، ۱۱ (۲)، ۱۸۶-۱۶۱.

## References

- Adnet, N., & Davice, P. (2020). *Markets for schooling: An economic analysis*. Rutledge Press.
- Eskandari, A., Sharifzadeh, M., & Zare, A. (2016). Quality of Teaching and Training Needs in Fars Agricultural Vocational Schools, Iran. *Agricultural Education Administration Research*, 7 (35), 94-106. doi: 10.22092/jaeear.2016.106345 (in Persian).
- Hanushk, E., & Kimko, D. (2020). Schooling Labor force quality and the growth of nations. *American Economic Review*, 90 (50), 1184-1208.
- Hekmat, M., & Omani, A. R. (2019). Comparative study of applied policies to reduce unemployment among agricultural graduates and provide operational solutions. *Abstract collection of articles of the national conference on the employment of agricultural and natural resources graduates*, Tehran, Tarbiat Modares University, Publisher: Basij Engineers Organization. (in Persian).
- Iman, M. T., & Noshadi, M. (2019). Qualitative content analysis. *Research*, 3 (2), 15-44. (in Persian).
- Karamian, F., & Saghaian, S. H. (1402). Analysis of barriers to entrepreneurship of rural women in Kermanshah province; Application of grounded theory. *Entrepreneurship Education and Management*, 2 (2), 43-58. doi: 10.22126/eme.2023.9304.1036 (in Persian).
- Lashgarara, F., Jamagi, M., & Mirdamadi, S. M. (2015). Comparing Lecturers and Students View Points toward Necessities and Challenges of ICT Application at Tehran Vocational Agricultural Secondary Schools, Iran. *Journal of Agricultural Education Administration Research*, 6 (31), 37-45. doi: 10.22092/jaeear.2015.101381 (in Persian).
- Maqsoodi, F. (2013). The role of technical and professional education in the country's economy and business development. *Social, economic, scientific and cultural monthly work and society*, 11 (173), 40-47. (in Persian).
- Moazen, Z., Movahed Mohammadi, H., Rezvanfar, A., & Pouratashi, M. (2013). A Study on Administrators' Job Performance of Agricultural Secondary Education Centers in Tehran Province, from the Viewpoint of Teachers. *Iranian Journal of Agricultural Economics and Development Research*, 44 (2), 211-220. doi: 10.22059/ijaedr.2013.36719 (in Persian).
- Mohadi, R., Saliminjadian, A., Saadi, H., & Yacoubi Farani, A. (2014). Educational Pathology of Agricultural Technical High Schools in Hamedan and Kurdistan Provinces. *Journal of New Approaches in Educational Administration*, 4 (16), 45-66. (in Persian).
- Movahed Mohammadi, H., Alirezaie, M., Shabanali Fami, H., & Pour Atashi, M. (2014). A Study

- on Factors Influencing the Quality of Secondary Agricultural Education. *Iranian Journal of Agricultural Economics and Development Research*, 45 (1), 105-114. doi: 10.22059/ijaedr.2014.51583 (in Persian).
- Navidi, A., & Barzegar, M. (2012). Evaluation of post-secondary career and technical education courses. *Journal of Educational Innovations*, 11 (2), 161-186. (in Persian).
- Saadi, H., & Latifi, S. (2012). Defects and Remedies of Agricultural Education Centers (AECs), Hamadan Province. *Iranian Journal of Agricultural Economics and Development Research*, 42 (4), 669-679. doi: 10.22059/ijaedr.2012.28596 (in Persian).
- Saba, A., Naderi, N., Rezaee, B., & Mohammadifar, Y. (2023). Presenting a Paradigmatic Model for the Development of Entrepreneurship Education in the Third Generation Universities: Application of the Grounded Theory. *Education and Management of Entrepreneurship*, 2 (1), 59-74. doi: 10.22126/eme.2023.9222.1031 (in Persian).
- Safar Heydari, H., & Khavari, S. A. (2013). Investigating the employment status of trainees in fields related to the industry sector in the third development program: Mazandaran province. *Journal of Humanities and Social Sciences*, 4 (13), 67-85. (in Persian).
- Salehi, K., Zeinabadi, H., & Kiamanesh, A. (2006). An Analytical View on the Performance of Vocational Schools: The Case of Outputs Quality Evaluation of the Second Region Vocational Schools in Tehran city. *Journal of Educational Innovations*, 5 (2), 119-163. (in Persian).
- Shariatzadeh, M., Chizari, M., & Norouzi, O. (2016). Examining and comparing the opinions of experts, executives and graduates of the agricultural secondary education system about the expectations of the labor market in order to improve the productivity of graduates in Iran. *Agricultural Sciences*, 13 (1), 55-72. (in Persian).
- Smith-Hollins, C. M. (2009). *Barriers to enrollment in colleges of agriculture: perspective of currently enrolled students at 1862 land grant institutions*. PhD Dissertation in Agricultural and Extension Education, College of Agricultural Sciences, Pennsylvania State University.
- Taylor, A., & Lehmann, W. (2019). Reinventing vocational education policy: pitfalls and possibilities. *Alberta Journal of Educational Research*, 48 (2), 139-161.